

Analýza hodnotové orientace studentů Fakulty technologické a Fakulty humanitních studií Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně

Ivana Hendrychová

Bakalářská práce
2015

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií
Ústav pedagogických věd
akademický rok: 2014/2015

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: Ivana Hendrychová
Osobní číslo: H120153
Studijní program: B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor: Sociální pedagogika
Forma studia: prezenční

Téma práce: Analýza hodnotové orientace studentů Fakulty technologické a Fakulty humanitních studií Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.
Vymezení terminologie a teoretických východisek z oblasti hodnotové orientace vysokoškolských studentů.
Příprava metodiky empirické části, zpracování projektu výzkumu a stanovení výzkumného problému.
Realizace kvantitativního výzkumu formou dotazníkového šetření.
Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.
Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

CAKIRPALOGLU, Panajotis. Psychologie hodnot. 2., dopl. a přeprac. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009, 376 s. ISBN 978-80-244-2295-4.

DOROTIKOVA, S, Petr PABIAN a Karel ŠIMA. Filosofie hodnot: problémy lidské existence, poznání a hodnocení. Vyd. 1. Praha: Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy, 1998, 162 p. Sociologie (Grada). ISBN 80-860-3979-X.

CHRÁSKA, Miroslav. Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu. Vydání 1. Praha: Grada Publishing, 2007, 265 s. ISBN 978-80-247-1369-4.

PRUDKÝ, Libor. Studie o hodnotách. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009, 236 s. ISBN 978-80-7380-266-0.

PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. Pedagogický slovník: základy kvantitativního výzkumu. 4., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2003, 322 s. ISBN 80-717-8772-8.

Vedoucí bakalářské práce:

doc. PhDr. Josef Konečný, CSc.

Ústav zdravotnických věd

Datum zadání bakalářské práce:

9. ledna 2015

Termín odevzdání bakalářské práce:

30. dubna 2015

Ve Zlíně dne 9. ledna 2015

doc. Ing. Anežka Lengálová, Ph.D.
děkanka

Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům. ¹⁾

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 20.2.2015

Hendrychová

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevdělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) *Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.*

(3) *Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.*

2) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:*

(3) *Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).*

3) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:*

(1) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.*

3). *Odpirá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.*

(2) *Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užit či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.*

(3) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolnosti až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédá k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.*

ABSTRAKT

Bakalářská práce se zabývá hodnotovou orientací vysokoškolských studentů Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, konkrétně studentů Fakulty technologické a Fakulty humanitních studií. Práce je rozdělena na teoretickou a empirickou část. Teoretická část se opírá o vymezení základních pojmů. Následně rozebírá hodnoty, hodnotovou orientaci a výzkumy na ně zaměřené. V empirické části jsou interpretovány výsledky realizovaného výzkumu, který byl zaměřený na analýzu hodnotové orientace studentů Fakulty technologické a Fakulty humanitních studií Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně.

Klíčová slova: analýza, Fakulta technologická, Fakulta humanitních studií, Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, hodnoty, hodnotová orientace, vysokoškolské studium

ABSTRACT

The Bachelor dissertation deals with a Value Orientation Analysis of Students of the Faculty of Technology and the Faculty of Humanities at Tomas Bata University in Zlín. The thesis is divided into theoretical and empirical parts. The theoretical part is based on the basic concepts. Subsequently, it discusses the values, value orientation and the research carried out. The result of the implemented research is interpreted in the empirical part, which was focused on a Value Orientation Analysis of Students of the Faculty of Technology and the Faculty of Humanities at Tomas Bata University in Zlín.

Keywords: Analysis, Faculty of Technology, Faculty of Humanities, Tomas Bata University in Zlín, Value, Value Orientation, college education

Poděkování

Děkuji svému vedoucímu doc. PhDr. Josefu Konečnému, CSc. za odborné a vstřícné vedení mé práce, cenné rady a připomínky. Dále chci poděkovat respondentům, kteří se zúčastnili výzkumného šetření. Děkuji i své rodině a přátelům za pomoc a podporu během studia.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD.....	9
I TEORETICKÁ ČÁST.....	10
1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ	11
2 HODNOTY A HODNOTOVÁ ORIENTACE.....	14
2.1 TYPOLOGIE HODNOT A HODNOTOVÉ ORIENTACE	16
2.2 FUNKCE HODNOT.....	20
2.3 FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ HODNOTY A HODNOTOVOU ORIENTACI	22
3 ZKOUMÁNÍ ZAMĚŘENÉ NA HODNOTOVOU ORIENTACI	26
3.1 VÝZKUMY PŘED ROKEM 1989	27
3.2 VÝZKUMY PO ROCE 1989	28
II PRAKTICKÁ ČÁST	32
4 DESIGN VÝZKUMU.....	33
5 ANALÝZA VÝZKUMNÝCH DAT.....	37
5.1 VÝZKUMNÉ OTÁZKY	38
5.2 OVĚŘOVÁNÍ HYPOTÉZ	40
6 INTERPRETACE VÝZKUMNÝCH DAT.....	46
ZÁVĚR	47
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	48
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	51
SEZNAM OBRÁZKŮ	52
SEZNAM TABULEK.....	53
SEZNAM PŘÍLOH.....	54

ÚVOD

Bakalářská práce se zabývá hodnotovou orientací vysokoškolských studentů Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, konkrétně studentů Fakulty technologické a Fakulty humanitních studií.

Hodnoty a hodnotová orientace je téma, které je neustále ve vývoji. Výzkumy, které byly prováděny před rokem 1989 nelze brát zcela vážně vzhledem k bývalému společenskému systému. Po roce 1989 proběhla strukturální proměna vysokých škol. Pád totalitního režimu vedl i ke změně přístupu lidí k hodnotám.

Hodnoty jsou živé téma, které je často užívaným pojmem v mnoha disciplínách. Poznávání hodnot je nekončící a neomezené. Každý jedinec se snaží pochopit lidské jednání z důvodu porozumění a prognózy, aby mohl předvídat vlastní i cizí reakce lidského jednání. Hodnoty hrají v životě velmi podstatnou roli. Sledování hodnot nastupujících generací je důležité, neboť nám mohou pomoci odhadnout směr, jak bude „jednat“ tato společnost a mohou pomoci odhadnout směr budoucí hodnotové změny. Hodnotová struktura může být bariérou či zdrojem pro hodnotovou změnu.

Práce je zaměřena na hodnotovou orientaci vysokoškolských studentů především z důvodu, jelikož je zde předpoklad, že právě vysokoškolští studenti budou mít postavení, ze kterého budou usměrňovat pohyb naší společnosti. Mimo jiné budou pravděpodobně jako rodiče vychovávat své potomky a předávat jim své hodnoty.

Důležitá je vlastní hodnotová zodpovědnost, která vede k utváření hodnotových preferencí.

Práce je rozdělena na teoretickou a empirickou část. Teoretická část se opírá o vymezení základních pojmů a dosavadních zkoumání. Následně rozebírá další oblasti hodnotové orientace v souvislosti se studentem vysoké školy. V empirické části jsou interpretovány výsledky realizovaného výzkumu, který byl zaměřený na analýzu hodnotové orientace studentů Fakulty technologické a Fakulty humanitních studií Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně.

Cílem bakalářské práce je mapovat a porovnat hodnotovou orientaci studentů Fakulty technologické a Fakulty humanitních studií Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ

Vzhledem k obsahu bakalářské práce je podstatné si nejprve vymezit základní pojmy. V literatuře jsou pojmy často definovány neuspořádaně, definice nejsou úplné nebo na sebe nenavazují. V rámci určité hierarchie si v první řadě definujeme pojem hodnota a s ní spojenou incentivu, dále se zaměříme na pojmy: hodnocení, hodnotové vidění a poselství, hodnotovou orientaci, hodnotové preference, hodnotový rámec, hodnotové normy a hodnotovou strukturu.

V rámci lidského poznávání je podstatná úroveň komunikace. A v rámci komunikace je důležité, jaké mají dotyční vlastní hodnoty a které společné hodnoty je spojují.

Základním pojmem rozumíme **hodnotu**.

Hodnota - představuje to, čeho si lidé váží, cení, co je pro ně důležité, co má pro ně význam a co je žádoucí. Podle toho posuzují a vybírají.

V sociálněpsychologickém pojetí vymezují Průcha, Walterová, Mareš (2013, s. 91-92) hodnotu jako subjektivní ohodnocení či rozsah významnosti, který osobnost připisuje ostatním lidem, jevům, symbolům, věcem. Mohou být sdíleny ve skupinách i v celé společnosti. Jedinec si hodnoty osvojuje v rámci enkulturace a socializace. Hodnoty jsou trvalé a mají tedy absolutní platnost nebo mají krátkodobé trvání a jsou tedy proměnlivé. Pro pedagogiku jsou významné hodnotové systémy mládeže, dále to jakou významnost společnost přikládá vzdělání pro život jedince a pro rozvoj společnosti a hodnoty a postoje jako součást cílů a obsahů školního vzdělávání.

P. Cakirpaloglu (2004, s. 343) definuje hodnotu jako specifickou psychickou kategorii, která tvoří relativně ustálenou strukturu jedince, podstatnou pro osobní, společenskou a historickou realizaci osobnosti. Dále reprezentuje mínění, o dobrém, prospěšném, ale i špatném, nežádoucím, které usměřňuje individuální i skupinovou aktivitu.

Nakonečný (1997, s. 122) dodává, že hodnotné znamená atraktivní neboli **incentiva**, jde o hodnotu vznikající ve vztahu k momentální potřebě. Souvisí s aktuální situací a s aktuálními potřebami. Zatímco hodnoty jsou trvalejšího charakteru, příkladem může být obětavost.

Hodnocení je *psychologická charakteristika či klasifikace jevů, které nelze exaktně měřit, nejčastěji za pomoci škál, v diagnostice osobnosti; obsahuje vždy subjektivní vlivy činitele.* (Hartl, Hartlová, 2009, s. 191).

Hodnocením a hodnotami se zabývá filosofická disciplína **axiologie**, což je relativně nová vědní disciplína. Axiologií rozumíme nauku o původu a povaze hodnot, v porovnání s ostatními vědami je zaměřená více na praxi.

Podle Vágnerové (2010, s. 289) člověk potřeby prožívá a hodnotí různě. Lidé s různou strukturou osobnostních vlastností nepřikládají všem potřebám stejný osobní význam a mají odlišné předpoklady k dosažení uspokojení potřeb. Povahu cíle vymezují i osobnostní rysy. Jedinec si volí cíle, které souvisí s jejich osobností a to následně odpovídá i názoru na možnost úspěchu. Více než na reálné pravděpodobnosti úspěchu záleží na individuálně charakteristickém způsobu hodnocení situace. Úzkostní a nejistí jedinci mají větší tendenci se vyhýbat očekávaným neúspěchům, odmítnutí nebo selhání. Emočně stabilní jedinci mají tendenci k vyšším cílům.

Hodnotové vidění *vyjadřuje skutečnost, že prezentované sdělení je příjemcem chápáno jako rezonující s jeho hodnotami. Má pro něj hodnotový význam.* (Prudký, 2009a, s. 31).

Hodnotové poselství je při komunikaci chápáno totéž co **hodnotové vidění**, ovšem **ze strany vysílajícího**. V podstatě pojmy hodnotové vidění a hodnotové poselství představují ty samé akty, které nacházíme v komunikaci a to „vysílání a přijímání“. Prudký (2009a, s. 32) dodává, že hodnotová poselství **představují hodnotovou nabídku, která je vysílána do společnosti** a každý jedinec za ni nese zodpovědnost. Tímto autor klade apel zejména na ty, kteří nesou za vývoj společnosti prvařadou zodpovědnost.

Hodnotovou orientací rozumíme *relativně stálý, sociálně podmíněný, volitelný vztah člověka k souhrnu materiálního a duchovního společenského bohatství a ideálů, na které pohlíží jako na předměty, cíle nebo prostředky uspokojení životních potřeb.* (Hartl, Hartlová, 2009, s. 377). Vzhledem k tomu, že se jedná o vztah, může mít hodnotová orientace trvalý, krátkodobý nebo situační charakter.

Jednoznačněji než hodnotová orientace jsou definovány **hodnotové preference**, které bývají označovány jako hodnotový žebříček, tedy určitá *hierarchizace hodnot, pro fakt porovnávání hodnot mezi různými úrovněmi. Na tyto úrovně může být nahlíženo odlišně.* (Prudký, 2009a, s. 33). Hodnotové preference mohou být ovlivňovány okolím – prostřednictvím médií, společností, ve které se vyskytujeme, přáteli jedince, skupinami, do kterých patříme, institucemi, které navštěvujeme atd. Jednotlivě se tedy odlišují podle osobnosti a taktéž se mění a formují důsledkem času a vývoje jedince. Podle Vágnerové (2010, s. 293) se může hodnotový systém změnit při zásadním a osobně významném zlomu (při ztrátě blízké osoby, při onemocnění, narození zdravotně postiženého dítěte).

Ačkoliv se sousloví **hodnotový rámec** vyskytuje málokdy, může být důležitým faktorem při výzkumu. Ohraničuje procesy hodnotové orientace a hodnotových preferencí. Podle Prudkého (2009a, s. 35) se jedná o prostor, kde v jedinci probíhají hodnotová vnímání. Jedinci, kteří nemají stabilní základ dříve zvnitřněných hodnot, mohou mít hodnotový rámec nerozeznatelně vymezený (i bez hranic), týká se to zejména adolescentů. U starších jedinců je tento prostor značně zřetelný. Podle autora hodnotový rámec vymezuje vyznávané a přijaté hodnoty jedince.

Hodnotové normy chápeme jako určité chování, na které je kladen zřetel. *Subjekt, jedinec, skupina se „chovají“ (nebo by se měli chovat) právě v souladu s přijatými hodnotovými preferencemi, orientacemi a rámci. Určitý „výstup“ hodnotových orientací, preferencí a rámci.* (Šmídová, Vávra, Čížek, AULA, 2010, s. 5)

Dorotíková (1998, s. 94) vymezuje pojem **hodnotové vědomí** jako složku vědomí, která se tvoří přímým působením hodnotových vztahů a která v rámci individuálního určitého obrazu o prožitých a poznaných hodnotách vytváří hodnotové vnímání jedince.

Podle Prudkého (2009a, s. 36) **hodnotovou strukturou** chápeme propojení hodnot jedince. Tento celek představuje provázání jeho hodnotových preferencí, hodnotových orientací, hodnotového rámce a hodnotových norem.

2 HODNOTY A HODNOTOVÁ ORIENTACE

Dávná pojetí se hodnotami zabývala pouze v ekonomii. Hodnoty jsou ale součástí spousty disciplín, a to antropologie, axiologie, filosofie, kulturologie, psychologie, sociologie.

Prudký (2009b, s. 14) uvádí, že chápání hodnot z různých hledisek, včetně hledisek při porovnání aktuálního a žádoucího stavu, je velmi složitý proces. Existuje velká rozmanitost způsobů chápání hodnot. Proto bychom měli hlouběji poznat současnou podobu hodnot ve společnosti. Rychlost změn, množství hodnotových nabídek, pohled na celosvětový stav společnosti, mohou vyvolávat pohled na společnost „bez hodnot“.

Hodnoty patří do zvláštní psychické kategorie, která specifikuje orientaci jedince. Záleží na úhlu pohledu, kterým na hodnoty nahlížíme. Studium hodnot může vyvolávat domněnku, že hodnoty nelze definovat jasnou definicí, s tím nelze zcela souhlasit, definice se mohou lišit, ale autoři usilují o jasné definice.

Charakter člověka lze rozpoznat nejen na základě chování a jednání jedince, ale taky na základě hodnot. Hodnotová orientace ovlivňuje životní styl a činnost jedince.

Hodnotová orientace se naplňuje volbou cílů a prostředků vedoucích k jejich dosažení. Dále hodnotovou orientací rozumíme souhrn názorů a postojů k různým kvalitám skutečnosti, což jsou hodnoty související se zajištěním člověka jako živé bytosti (zdraví, pohoda, strava apod.), hodnoty související s rozvojem člověka jako osobnosti, s jeho seberealizací a hodnoty související s rozvojem člověka jako člena širšího společenství. [online]. [cit. 2015-01-05]. Dostupné z: <http://rudolfkohoutek.blog.cz/0912/zajmy-a-hodnotove-orientace-cloveka>.

Hodnotu definujeme jako *subjektivní míru důležitosti, kterou jedinec přisuzuje určitým věcem, jevům, symbolům, jiným lidem, aj.* (Průcha, 2008, s. 74). *Pojem hodnotová orientace byl vytvořen a má smysl proto, aby vysvětlil příčiny lidské činnosti, proč lidé jednají tak a ne jinak, a poskytl tím návod k efektivní lidské činnosti.* (Horák, 1997, s. 20).

Dle Smékala (2002, s. 258) si uvedeme příklad ze starého Egypta: Faraonův písař položil otázku třem dělníkům, pracujícím na stavbě pyramidy, co dělají. První odpověděl, že tesá kámen. Druhý se vyjádřil, že živí rodinu a třetí řekl, že staví chrám. Všichni odpověděli vzhledem k situaci pravdivě a adekvátně. Ovšem ne pro všechny měla činnost stejný význam a smysl. Tímto způsobem je možné posuzovat i ostatní záležitosti. Partnerství mů-

že uspokojovat potřebu citové jistoty, být prostředkem dosažení moci nad druhým člověkem. V případě když je partner/ka žádoucí pro druhé, může potvrzovat sebejistotu nebo může být důležitým zdrojem materiálního zajištění.

Podle Duffkové (2008, s. 125) nemají všechny hodnoty pro jedince rovnoměrnou váhu, tudíž je můžeme zařadit do zvláštní hierarchie, kterou známe jako hodnotovou orientaci. Hodnotový žebříček si jedinec v průběhu socializace tvoří sám podle svých vlastností, zkušeností, prožitků. Přičemž na něj intenzivně působí: hodnoty a hodnotová orientace z nejbližšího okolí, hodnoty a hodnotová orientace jiných osob (médiá, populární osobnosti apod.), systém uznávaných a preferovaných hodnot ve společnosti.

Vágnerová (2010, s. 296) uvádí, že závisí nejen na vnějších vlivech, ale i na osobnosti. Extroverti dávají důraz na jejich postavení, moc a ovlivňování, dále je pro ně důležité, jak je přijímají a hodnotí jiní lidé. Introverti považují za podstatné vlastní přesvědčení a pocity, o názor druhých se příliš nezajímají. Vstřícní lidé kladou důraz na hodnotu kvality vztahů s ostatními. Svědomití lidé si cení morální hodnoty, potvrzení jejich zodpovědnosti nebo splnění všech povinností. Komplex hodnot představuje jednu z nejdůležitějších individuálních charakteristik osobnosti.

Co se týče hodnot ve společnosti, podle Čápa a Mareše (2007, s. 150), jde o to, co společnost hodnotí jako cenné, významné, o co je třeba usilovat a co je třeba chránit. Konkrétně demokracie, svoboda, mír, životní prostředí, zdraví, materiální zabezpečení, spravedlnost, práce apod. Hodnotové orientace ovlivňují lidi a rozřazují je ve společnosti.

Za základní typologii hodnotové orientaci můžeme považovat typologii hodnotových orientací Edvarda Sprangera (Kohoutek, 1998, s. 64):

Tabulka č. 1: Typologie hodnotové orientace Edvarda Sprangera

TYP	CÍL	HODNOTA
Teoretický	hledání pravdy	poznání
Ekonomický	Sebezáchova	užitečnost
Estetický	hledání harmonie	krása
Sociální	konání dobra	láska
Politický	ovládání druhých	moc
Náboženský	Sebepřesah	jednota s Bohem

2.1 Typologie hodnot a hodnotové orientace

Stejně jako u hodnot a hodnotových orientací se snaží i další vědecká bádání o klasifikaci a typologii vědeckých poznatků. Následně si rozebereme klasifikaci hodnot, kritéria typologie hodnot a typologii hodnotové orientace, která je využita ve výzkumu bakalářské práce.

Teoretická kritéria vytvářejí nejpočetnější skupinu v psychologické klasifikaci hodnot, přičemž implikují tři dimenze formální klasifikace: objektivnost – subjektivnost, specifčnost – obecnost, relativnost – univerzálnost. (Cakirpaloglu, 2009, s. 287)

Klasifikace hodnot podle Kučerové (1996, s. 72-73):

Autorka postavila klasifikaci podle dimenzí, ve kterých lidé prožívají sebe i svět a podle antropologického modelu člověka.

1. Přírodní hodnoty

- a. **Hodnoty vitální, životní** – nejintenzivnější hodnoty, jsou předpokladem pro život a tedy i realizaci všech hodnot. Řadíme zde přírodní podmínky zdraví, zdatnosti, svěžesti, tělesného blaha, uspokojení smyslů.
- b. **Hodnoty sociální** – stejně jako ostatní živočichové má člověk potřebu asociace, touhu po družnosti, vzájemnosti, citové odezvě, milování. Dále zde patří hodnoty související s egem: uznání, uplatnění, ocenění, úspěch jedince.

2. Civilizační hodnoty – souvisí se společenskou organizací (rodiny, národy apod.) komunikací (písmo, řeč apod.), výrobou a směnou (technika a ekonomie) a společenským poznáním (věda).

3. Sféra duchovních hodnot – naplňují potřebu integrace, vnitřní jednoty sebe a druhých, sebe a přírody, sebe a světa, jednoty rozmanitých a různorodých tendencí lidského života, potřebě uvědomělého řádu života.

Řehan a Cakirpaloglu uskutečnili výzkum hodnot u současné mladé generace. Podle výsledků bádání k preferovaným hodnotám u respondentů patřily hodnoty odkazující na druhé lidi (láska, rodina, přátelství), ale i hodnoty zdůrazňující vlastní já (svoboda, štěstí).

Následně si rozebereme kritéria, podle nichž můžeme klasifikovat hodnoty.

Kritéria typologie hodnot podle Cakirpaloglu (2009, s. 287 - 291):

1. Podle toho, kdo je **nositelem hodnot**, hodnoty rozlišujeme na: individuální, skupinové, univerzální.
2. Dle **původu hodnoty** rozlišujeme individuální a institucionální hodnoty.
3. Při **porovnávání** vztahu k přirozenosti **člověka a živočichů**, pohlížíme na hodnoty jako vnitřní vlastnosti lidské přirozenosti nebo připouštíme, že i zvířata mohou vlastnit prvky hodnot.
4. **Role hodnoty**. Aristotelés rozlišoval hodnoty – prostředky a hodnoty a cíle. Allport připomíná vztah mezi hodnotami – prostředky a cíli pro tvoření nových hodnot.
5. Dle **pozice hodnot** v individuálním systému sestavujeme hierarchii hodnot. Nejznámější je Maslowa pyramida. Autorem je Abraham Harold Maslow.
Na vrchol hierarchie potřeb řadí potřebu seberealizace. Následuje potřeba uznání a ocenění. Společenské potřeby jsou středem hierarchie. Další definovanou potřebou je pocit jistoty a bezpečí. Pyramidu uzavírají fyziologické potřeby.
6. V závislosti na **stupni obecnosti** chápeme některé hodnoty specifickými preferencemi, jiné jako generalizované postoje.
7. Podle **podstaty hodnoty** dělíme hodnoty na normativní standardy chování, které souvisí s prospěšností jedince ve skupině a na hodnoty k naplnění existence.
8. **Funkce lidských hodnot** - rozdělujeme hodnoty adaptující, ochranné, poznávací a sebeaktualizující.
9. **Specifičnost obsahu** hodnoty dělí na normativní hodnoty a preference.
10. Podle **oblasti směřování** hodnot specifikujeme hodnoty morální, estetické, náboženské a jiné.
11. **Intenzita projevu** hodnoty rozlišuje hodnoty na explicitní a implicitní, manifestní a latentní, aktuální a potenciální.

12. Podle **stupně vědomosti** rozlišujeme hodnoty vědomé vyspělé, duševně zdravé osobnosti a nevědomé, vyskytující se u nevyvinutých osobností a u psychopatologických stavů.
13. Podle **stupně zakotvenosti** rozlišujeme hodnoty na povrchové, deklarované a pravdivé, autentické, vnitřní.
14. V závislosti na **umístění** hodnoty dělíme hodnoty na subjektivní a objektivní.
15. **Stupeň vzdálenosti** hodnoty od osoby dělí hodnoty na abstraktní a konkrétní.
16. **Modalita účinku** dělí hodnoty pozitivní versus negativní, progresivní versus regresivní, potenciální versus aktuální.
17. **Časová dimenze** vyčleňuje hodnoty minulé, současné, budoucí.
18. **Způsob přístupu ke skutečnosti** rozlišuje ontologické, teleologické a normologické hodnoty.
19. **Deduktivní** (hodnoty jsou dispozice) versus **induktivní** přístup (tvoření úsudků).
20. **Způsob operacionalizace** hodnot, kdy nalézáme nezávislé, zprostředkující, závislé proměnné s předmětem a cílem zkoumání.
21. **Velikost** hodnoty např. při porovnávání hodnot, zejména materiálních, biologických, fyziologických.
22. **Intenzita** hodnoty slouží k určení výše hodnoty, což je podstatné pro zdůvodnění uspořádání hodnot.

Ke zkoumání hodnotových orientací bylo vytvořeno několik typů přístupů. Liší se způsobem uchopení konceptu hodnotové orientace, použitými metody a technikami při zkoumání hodnotových orientací a rozlišenými typy hodnotové orientace. Za nejvhodnější typologii, pro zkoumání hodnotových orientací vysokoškolských studentů, považujeme typologii podle Petra Saka.

Sociolog a pedagog Petr Sak se již mnoho let zabývá výzkumy a vědeckou činností v oblasti sociologie mládeže a výchovy. Uskutečnil několik desítek výzkumů a zúčastnil se kongresů, konferencí v České republice i v zahraničí.

Petr Sak prostřednictvím hodnotových preferencí vyvodil hodnotové orientace a to na základě metody faktorové analýzy, která obsahovala 21 párových hodnot. Prostřednictvím faktorové analýzy získal 7 faktorů, které vyjadřují jednotlivé hodnotové orientace.

Typologie hodnotové orientace podle Saka (2000, s. 78-80):

Každá orientace má své znaky respektive hodnoty, podle nichž si následně dedukujeme jednotlivý typ hodnotové orientace.

- 1) **Egoisticko-materialistická:** podstatné jsou hodnoty jako **majetek, plat, další příjmy, společenská prestiž, soukromé podnikání, úspěšnost v zaměstnání**. Pro jedince je důležité prosadit se a být v centru pozornosti. Zda jsou pro společnost a ostatní přínosem není pro ně důležité.
- 2) **Profesně-rozvojová:** hlavními hodnotami jsou **vzdělání, rozvoj vlastní osobnosti, zajímavá práce, úspěšnost v zaměstnání**. Jedinci jsou aktivní a tvořiví.
- 3) **Reprodukční:** jedinci vyznávají hodnoty spojené se **životním partnerem, rodinou a dětmi, láskou**. Souvisí s rozmnožováním a zajištěním podmínek pro socializaci a růst dětí.
- 4) **Globální:** důraz je kladen na **zdravé životní prostředí, mír a zdraví**. Jedinci vnímají ekologická ohrožení lidského rodu a hledají řešení. Nejde jen o osobní ale i globální zájem.
- 5) **Liberální:** patří zde hodnoty jako **svoboda, demokracie, soukromé podnikání**. Soukromé podnikání zde, na rozdíl od materiálně-egoistické hodnotové orientace, vnímáme jako promítnutí idealistické dominantní hodnoty svobody do oblasti práce a ekonomiky, zatímco u materiálně-egoistických faktorů jde převážně o materialistický přístup k životu, kdy je podnikání propojeno s příjmy a majetkem.
- 6) **Sociální:** zahrnujeme zde hodnoty související s **veřejně prospěšnou prací, politickou angažovaností, společenskou prestiží, a aby byl jedinec užitečný druhým lidem**. Tyto faktory jsou důležité pro dospívající v 15 – 19 letech. Sociální hodnotová orientace je významná při sociální uspořádanosti společnosti nebo v utváření a reprodukci společenských vztahů.
- 7) **Hédonistická:** pro nositele jsou významné **koníčky, zájmy, přátelství a láska**. Podstatné jsou mezilidské, přirozené vztahy, které neomezují jedince. Jedná se alternativu k orientacím na rodinu, společnost, hromadění majetku i profesi.

2.2 Funkce hodnot

Hodnoty jsou pro jedince i celou společnost nepostradatelné, zabýváme se proto i jejich funkcemi, které mají význam nejen v životě jedince, ale mohou ovlivnit celou společnost. Poznáváním hodnot si také utváříme obraz na možnosti jejich působení a jejich rozmanité funkce.

Cakirpaloglu (2009, s. 320) dělí funkce následovně:

- **Individuální významy hodnot:**
 - **Funkce adaptace člověka na fyzické a sociální podmínky** – jde o hodnoty, sloužící k orientaci nebo jako kritéria v nových situacích. Individuum akceptuje tyto hodnoty v průběhu socializace nebo k nim dochází na základě vlastních zkušeností. Jde o stanovené standardy, vzory ekonomického chování.
 - **Funkce překonávání vlastní existence** – je významná pro cíle a stavy s nejvyšším stupněm žádoucnosti. Spadá zde sebehodnocení, vědomí o žádoucnosti, seberegulaci a funkci logického a abstraktního myšlení.

- **Společenské významy hodnot:**
 - **Funkce sociální integrace** – je podstatná pro procesy udržení skupiny a celé společnosti. Dalšími integračními funkcemi jsou sociální kontrola, sociální prevence deviantního chování a zaměřování sociální energie do sociálně přijatelných jevů.
 - **Funkce sociální racionalizace** – souvisí s dynamikou společnosti, resp. je spojená s ospravedlněním společenských zájmů, přetváří dílčí zájmy různých vrstev, politických skupin a jiných společenských složek v hodnotový obsah, který je přijatelný pro většinu společnosti. Hodnotový nesoulad způsobuje společenské rozbroje, krize, případně války.

Individuální i společenské funkce se doplňují, ovlivňují a prolínají se. Obě funkce jsou podstatné pro soudržnost, stabilitu, rovnováhu společnosti, stabilizaci společenského vědomí, toleranci ve společnosti.

Společenské hodnoty se mění činností jednotlivců. Zkušeností jedinců mohou vést ke změně hodnot a cílů a ty mohou znamenat sociální změnu.

Funkce hodnot podle Prudkého (2009a, s. 44-58):

Autor vycházel z řady výzkumů a v souvislosti se sociologií chápe hodnoty jako:

- **Stavební kameny kultury** – vznik hodnot a nabytí kultury mohou splývat, být nerozlučné nebo neoddělitelné.
- **Součást utváření obsahu sociálních fenoménů a vztahů** – bez poznání přijatých a sdílených hodnot lze těžko rozumět obsahu společenských aktivit individuů, hierarchii skupin, institucí, společenství.
- **Jeden z definičních znaků osobnosti** – hodnoty jsou chápány jako zdroj motivace a chování.
- **Zdroj motivace a chování** – motivační struktury jsou provázané a jsou v nich usazené hodnoty, dále můžeme očekávat těsný vztah přijatých hodnot s poměrně stabilními vzorci i normami chování.
- **Součást identifikátorů skupiny nebo etnika, společenství nebo institucí** – *identifikační funkce hodnot působí dovnitř i vně skupiny či vrstvy. Zatímco vnitřní identifikace je jen stěží oddělitelná od atributů kultury skupiny, vnější identifikace se zase úzce váže k funkci hodnot jako zdrojů sociální diference a také sociální (ne)soudržnosti.* (Prudký, 2009a, s. 51)
- **Zdroj sociální a kulturní soudržnosti** – *hodnotová struktura je považována za základ sociální soudržnosti i základu pro motivaci k aktivitám posilujícím či oslabujícím sociální soudržnost ve společnosti nebo v jejích částech.* (Prudký, 2009a, s. 54)
- **Zdroj a charakteristika rozvrstvení a hierarchizace společnosti** – mnoho autorů upozorňuje na souvislost mezi stratifikačními a hodnotovými shodami nebo distancemi.

- **Atribut morálky** – morálku považujeme za dané hodnotové zakotvení člověka nebo společnosti.
- **Základ politických filozofií a ideologií** – jde o nejmarkantnější projevy hodnotových orientací, zejména při společenských změnách.

Přístup psychologie a sociologie je odlišný. V psychologii jde o kategorii spojenou s procesy motivace a chování. Podle Freuda souvisí vývoj hodnot s vývojem superega a chápe hodnoty jako automatické, intuitivní a ne vždy vědomé. Tato psychoanalýza je ale kritizována jako nepodložený teoretický obraz, kterému chybí vědecký základ.

Sociologie je spojena s hodnotami v rámci sociální struktury. Souvisí se společenskou soudržností a ztotožněním jedince se sociální skupinou.

2.3 Faktory ovlivňující hodnoty a hodnotovou orientaci

Podle Vágnerové (2010, s. 292-293) mají odlišné faktory na jedince různý vliv. Poznatky mohou být různě zpracovány a v rozdílné míře přijaty. Osobnostní hodnotová hierarchie záleží mj. na osobnosti individua. Během života si sestavuje systém (žádoucích) hodnot, zároveň si tvoří i systém antihodnot. Jde tedy o komplex žádoucích i nežádoucích cílů ovlivňující celkové směřování jedince. Vliv rodiny může působit odlišně. Člověk se může ztotožnit s hodnotami rodičů anebo si vybudovat protikladný postoj a vytvořit si tak antihodnoty.

Etapa rodinného života – Hartl, Hartlová (2010, s. 547) vymezují jako vývojové stádium, postupnou etapu vývoje, která obsahuje chování konkrétního zaměření, které se liší od přechodního a budoucího stádia. Stádia mají shodné pořadí, kdy je sled konstantní. Autoři, kteří se zabývali vývojovými stádii: Ch. Bühlerová, H. Erikson, S. Freud, L. Kohlberg, M. Morsová, J. Piaget.

Dle Petra Saka (2000) **jedinec mění akcent** jednotlivých **hodnot** v závislosti na úrovni mentálního zrání a **přechodu do další životní fáze**. Dále individua nemění své hodnotové preference, ale odchází s nimi do dalších sociálních a věkových skupin.

Pohlaví – *Dichotomický znak, který je vedle věku jednou ze dvou základních sociologických charakteristik. Pohlaví, které je za normálních okolností jasně dané biologickými znaky, může být realizováno v mužské nebo ženské roli, jejichž pojetí se v dějinách a kulturách proměňuje. Role vycházející z biologických daností, tedy mateřství a otcovství, doznávají v moderní společnosti také určitých změn, především díky možnosti převzít některé funkce vykonávané tradičně partnerem opačného pohlaví. Pohlaví i ve vyspělých zemích pohlaví do značné míry ovlivňuje postavení jedince ve společnosti, především nestejnými možnostmi volit a utvářet svou profesní dráhu.* (Jandourek, 2012, s. 176)

Příjem – neboli důchod dle Slovníku ekonomie a sociálních věd (1995, s. 59) rozumíme jako odměnu práce či kapitálu, kterou ekonomický subjekt pobírá. V rámci procesu přerozdělování a rozdělování je výše důchodu ovlivněna dalšími negativními nebo pozitivními převody. Po zaplacení přímých daní, příspěvků na sociální zabezpečení a inkasování sociálních dávek zůstává domácnosti k dispozici důchod disponibilní.

- Petr Sak ve své publikaci *Proměny české mládeže* (2000) upřesňuje: ***S růstem průměrného měsíčního příjmu na člena rodiny roste význam hodnoty "rozvoj osobnosti". Rozvíjet svou osobnost znamená také investovat do sebe, zvyšovat svou hodnotu, která se projeví i na trhu práce a v pracovní výkonnosti. Podobná závislost je mezi příjmem a hodnotou "úspěšnost v zaměstnání". Lidé s vysokou hodnotou se pracovní více angažují a lidé pracovní méně úspěšní devalorizují pro sebe význam hodnoty. Opačná závislost se ukazuje u hodnoty "být užitečný druhým lidem". S růstem příjmu klesá význam této hodnoty. Samozřejmě, že s příjmem koreluje hodnota "soukromé podnikání". S velikostí příjmu roste i význam této hodnoty.***

Rodina – podle Výrosta (1998, s. 304) chápeme rodinu jako nejuniverzálnější socializační činitel, poskytující identifikační vzory, seznámení s předpokládaným chováním mužské a ženské role, učení se reakcím žádaným způsobem v interakci, umožnění praktického ověření osvojených dovedností v rámci rodiny. Jednou z funkcí rodiny je regulovat chování jedince a poskytovat společensky žádoucí normy, pod jejímž vlivem si jedinec vytváří postoj k sobě samému, okolí i celé společnosti.

Tradice – *Vzorce chování předávané mezi předchůdci a následníky. Tradice předává záležitosti týkající se technického vědění, jazykových zvyklostí, hodnotových představ. Tradice vyjadřuje vazbu společnosti, skupin i jedince na výkony dosažené minulými generacemi. Tradice umožňuje díky historické paměti bez velkého váhání volit jednání, které se již v minulosti osvědčilo. Mechanismem předávání tradice je socializace. Společnosti je možno členit podle toho, nakolik čerpají z tradice.* (Jandourek, 2012, s. 239)

Trendy – podle Velkého sociologického slovníku (1996, s. 1329) chápeme trend jako termín, kdy se **hodnoty mění** obvykle jedním směrem **v závislosti na čase nebo jiných charakteristikách** (z angl. trend = směr, spád, proud).

Věk – V průběhu života se **hodnotový systém mění v závislosti na věku**. Stejně jako u životních fází, kdy se některé hodnoty či preference rapidně proměňují či jsou méně závislé.

- Petr Sak ve své publikaci *Proměny české mládeže (2010)* dodává: *Z hodnotových orientací je nejsilněji závislá na věku sociální a hédonistická hodnotová orientace, vývoj těchto orientací je protikladný. Zatímco s věkem klesá index vyjadřující hédonistickou hodnotovou orientaci, sociální orientace s věkem ve skupinách stoupá.*

Velikost bydliště – podle Velkého sociologického slovníku (1996, s. 1380) se venkov od města liší společenskou strukturou, je charakterizovaný orientací na zemědělství, je méně obydlený a má odlišný způsob života spojený s přírodou. Venkov, v porovnání s městem, má větší míru vzájemné společenské závislosti, nízkou variabilitu v profesních příležitostech, menší sociální diferenciaci, úzký prostor sociální mobility, silnější vazby na tradici a menší náklonost ke společenské změně, silnější determinaci přírodním prostředím.

- Sak (2010) popisuje, že **hodnoty jako láska a rozvoj vlastní osobnosti stoupají s velikostí obce**. Dále s růstem lokality roste i liberálnost k drogám, jakožto že drogy patří k moderní společnosti. Naopak s velikostí lokality klesá význam příjmů, což lze přikládat stoupajícímu platu souvisejícímu s vyšší velikostí lokality, tím je způsoben i nižší ekonomický tlak na individuuum.

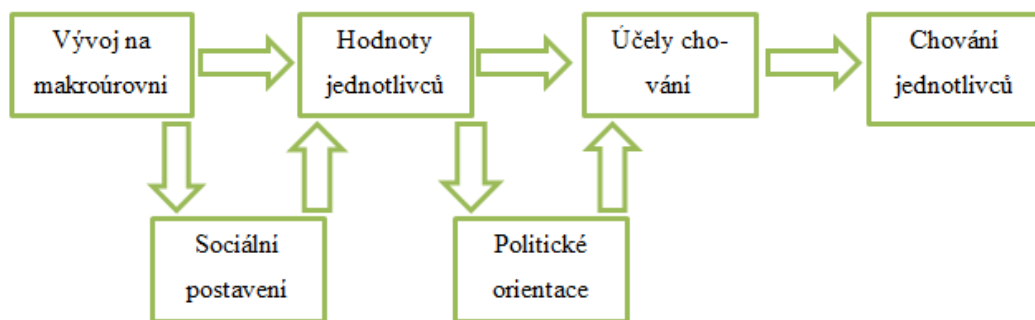
Vzdělání – Průcha v Pedagogickém slovníku (2013, s. 361) vymezuje vzdělání jako součást socializace jedince – resp. složku **kognitivní vybavenosti jedince (hodnoty, normy, postoje, dovednosti, vědomosti)**, která byla zformována ve vzdělávacích procesech.

Ostatní faktory – Mezi další faktory ovlivňující hodnotovou orientaci můžeme zařadit rodinný stav jedince, tedy jestli žije v manželství či je svobodný. Jednotliví autoři se v názorech na rodinný stav výrazně liší. Dále bychom se mohli zaměřit na politickou situaci dané země. Hodnotovou orientaci můžou dále ovlivňovat i náboženské a ideové směry. Další vliv (nejen) na děti mohou vyvolávat masmédiá, počítače, hry a sociální sítě.

3 ZKOUMÁNÍ ZAMĚŘENÉ NA HODNOTOVOU ORIENTACI

Hodnoty jsou neodlučitelnou složkou člověka. Zkoumání se provádí v rámci hodnotových orientací. Hodnotová orientace navrhuje určitou prognózu chování u daného jedince. Tato oblast je součástí nejen teoretických ale i empirických výzkumů. S rostoucím počtem výzkumů, roste i počet otázek. Proto je důležitý první krok při zkoumání. Podstatné je vytvoření přehledu dosavadních výzkumů a jejich výsledků. **Kontrola dosavadních výzkumů slouží k lepšímu uchopení tématu**, protože téma hodnotové orientace je velmi náročné pro zkoumání.

Hodnoty jsou, kromě individuálních faktorů, ovlivněny určitou dobou či generací, dále jsou ovlivněny společenským prostředím a kulturou. Zkoumání se liší i pojetím hodnoty, kterých jsou stovky. Každý přístup dává výzkumu určitá omezení, tato omezení jsou ale nezbytná pro výzkum hodnot.

Obrázek č. 1: *Jednoduché analytické schéma pro analýzu vlivu hodnot (van Deth, Scarborough /eds./ 1995: 6)*

Schéma představuje klíčové okruhy a průběh vlivů na zkoumané téma. (Prudký, 2009a, s. 18)

Prudký (2009a, s. 21) dodává, že pro **poznávání hodnot** je podstatné **poznávání jejich vývoje, proměn, stability, vlivů na utváření, změny a sledování možností srovnávání výzkumů v různém čase a společenských a historických souvislostech.**

3.1 Výzkumy před rokem 1989

Vzhledem k politické situaci byly výzkumy mnohdy ovlivňovány nebo zkresleny, dále je přehled výzkumů limitován množstvím informací v literatuře. Podle Prudkého (2009a, s. 70) byla sociologie poznamenána marxismem-leninismem, tudíž byly poznamenány veškeré vědecké práce týkající se sociologie. Mimo jiné byl značně omezen kontakt s vědeckými pracovníky působících na západu a byla nastavena omezení předmětu výzkumu, publikování či otázek pro dotazované. Naproti této společenské situaci se utvářely teorie, sociologické koncepty a vyvíjely se měřicí nástroje a metodologie.

Důležité zlomové období je v 60. letech, kdy se rozvíjela sociologie mládeže jako jedna z disciplín sociologie. Mezi další podstatná období patří 70. a 80. léta.

Hlavní výzkumy před rokem 1989 zaměřené na studenty podle Minksové (2010, s. 45-46):

Sociální a politický profil studentů – výzkum byl realizován v pěti etapách od roku 1974 do roku 1978. Výzkum byl spuštěn již v roce 1972 a v každé etapě bylo přibližně 2400 studentů. Výzkum byl zaměřen na úroveň a charakter socioprofesionální orientace studentů UK. *Studenti porovnávali čtrnáct hodnot a měli určit, která je pro ně nejdůležitější. Jeden ze zjištěných závěrů bylo zjištění, že mezi studenty různých ročníků není významný rozdíl v hodnotových orientacích a zjištěné hierarchie hodnot jsou vázány spíše na individuální odlišnosti a specifika.* (Minksová, L., 2010, „Vysokoškoláci – přehled hlavních sociologických výzkumů realizovaných v ČR. Data a výzkum – SDA Info 4(1): s. 45“)

Vliv vysokoškolského vzdělání na reprodukci a vývoj sociální struktury socialistické společnosti – z roku 1977, výzkumu se zúčastnilo přibližně 2500 studentů, cílem bylo zkoumání hodnotové orientace včetně postojů k budoucímu povolání.

Hodnotové orientace mládeže – výzkum z roku 1988, výzkumný vzorek představovalo 573 dotazovaných (zúčastnili se nejen vysokoškolští studenti ale i žáci středních škol).

Výzkum zaměřený na hodnoty podle Prudkého (2009a, s. 70-72):

Výzkum hodnotových orientací D. O. S. A. – neboli: důležitost, očekávání, spokojenost a aktivita. Výzkum proběhl ke konci 60. let minulého století. Dotázaní měli přiřadit bezmála sedmdesáti hodnotám stupeň škály *současného stavu uspokojení příslušného přání, škálu očekávání směru tohoto stavu v dohledné budoucnosti a konečně... míru úsilí, které člověk na zlepšení nebo udržení stavu uspokojení hodlá vynaložit.* (Fišera, Vláčil, 1970, cit. podle Prudký, 2009a, s. 71) a umístit je na číselné stupnici. Ačkoliv výzkum nebyl zcela realizován, cílem bylo zjistit významné hodnoty populace a optimismus nebo pesimismu pro jejich uskutečnění. Dále z výzkumu D. O. S. A. vycházel M. Tuček se spolupracovníky. Po sametové revoluci se připojil k výzkumnému týmu P. Machonin. Společenské i personální změny vedly k rozšíření výzkumných témat a přístupů ke zkoumání. Mezi hlavní témata řadíme ta, která se týkala ekonomické a společenské změny. Dále považujeme pro konceptualizaci výzkumů za stěžejní teorii modernizace.

Hodnoty vysokoškolských studentů (Šmídová, Vávra, Čížek, AULA, 2010, s. 3-4) – autorkou publikace z roku 1988 je Čermáková. V knize popisuje výzkum z roku 1983, který proběhl na všech tehdejších fakultách. Respondentů bylo více než 800 studentů navštěvující 4. ročník. Výzkum zaznamenal nerovnosti v oblasti práce a zaměstnání, výchovy dětí, životní úrovně, znalostí, vzdělání, angažovanosti v sociálně-politických otázkách.

3.2 Výzkumy po roce 1989

Po roce 1989 proběhlo větší množství výzkumů zaměřené na hodnotovou orientaci. Pokrok ve výzkumném šetření neznamenal jen pád totalitního režimu, ale také další společenské události jako rozpad Československa, privatizace státního majetku a jeho převedení do soukromého vlastnictví, vstup do NATO a EU, především také pokrok v technické oblasti, modernizace, společenská a ekonomická proměna, integrace. Tyto změny ovlivňovaly obyvatelstvo nejen v oblasti politické, sociální, ale i v oblasti ekonomické, kulturní, výchovy, vzdělávání a tudíž i při budování interpersonálních vztahů. Preferované hodnoty vymizely a nahradily je hodnoty jiné.

V legislativě nastaly změny přijetím zákona č. 172/1990 Sb., o vysokých školách. Zákon poskytoval vysokým školám autonomii, akademickou svobodu, samosprávu. V rámci struktury byly zavedeny, vedle vědeckých rad, samosprávné akademické senáty na úrovni škol a fakult. Změna proběhla taktéž ve formách studia, kdy se studium rozčlenilo na bakalářské, magisterské a doktorské. Dále se zrušila možnost podání pouze jedné přihlášky. Následoval rozmach soukromých vysokých škol a celoživotního vzdělávání.

Podle Českého statistického úřadu ve školním roce 1989/1990 studovalo na vysokých školách 113 tisíc osob, zatímco v roce 2012/2013 studovalo 368 tisíc studentů. Počet vysokoškolských studentů se tedy ztrojnásobil. Podstatnou roli v nárůstu studentů mají i soukromé vysoké školy. Zatímco v počtu veřejných vysokých škol nezaznamenáváme markantní rozdíl. Počet 23 veřejných vysokých škol v roce 1989 se zvýšil na 26 vysokých škol v současnosti.

V aktuální době studují vysokoškolští studenti za jiných podmínek, než tomu bylo za minulého režimu. Nejsou jim vštěpovány hodnoty bývalého socialistického režimu, rovněž ale na ně při výchově působili či působí rodiče, kteří v minulém systému vyrůstali.

Podle Prudkého (2009a, s. 73-98) patří mezi 4 nejvýznamnější přístupy k výzkumům hodnot v aktuální sociologii:

Koncept M. Rokeache – podle Klukhohnova konceptu hodnot, který chápeme jako koncept *žádoucího, explicitního nebo implicitního, distinktivního pro jednotlivce nebo charakteristického pro skupinu, které ovlivňuje výběr dosažitelných způsobů, prostředků a cílů činnosti*. (Prudký, 2009a, s. 74)

Dotazník obsahoval 36 položek, zaměřených na cílové a instrumentální hodnoty. Sloužil k posouzení důležitosti daných hodnot v životě.

Koncept R. Ingleharta – vycházel z konceptu M. Rokeache

Hypotézy ověřoval prostřednictvím čtyřpoložkové baterie, kterou dále rozšířil až na dvanáct položek. Předmětem byla budoucnost země. Soustředil se na materialistické a postmaterialistické hodnoty.

Koncept G. Hofstedeho – rozlišoval hodnoty na chtěné (co si přejeme) a vyžadované (co bychom si měli přát). Prostřednictvím 80 otázek vytvořil pět dimenzí kultury.

Koncept S. H. Schwartz – jedná se o devítistupňovou škálu, prostřednictvím které autor měřil vliv hodnoty ve vztahu k jiným hodnotám. Později se rozšířila na jedenáct škál: sebeřízení (samostatnost), univerzalizmus, benevolence, konformita, tradice, bezpečnost, moc, úspěch, hédonismus, stimulace, spiritualita.

Mezi další kvantitativní výzkumy bez konceptuálního založení řadíme „výzkumy ad hoc“.

Výzkumy zaměřené na vysokoškolské studenty po roce 1989 podle Minkové (2010, s. 46-49):

Výzkumy byly provedeny v Centru pro studium vysokého školství.

Sociální portrét vysokoškolských studentů – probíhal v letech 1992-2005, v několika časových vlnách, obsahoval pět zkoumání. Prvního šetření se v roce 1992 zúčastnilo 1 100 studentů. Zjišťoval se pohled na sociální zázemí a postavení studentů, problematika financování VŠ a pohled na změny. Dalšího zkoumání, v letech 1995 až 1996, se zúčastnilo 1 535 respondentů. Cíl byl stejný jako u prvního šetření, navíc se doplnil o názor studentů na výuku a budoucí uplatnění. Třetí vlny se v roce 1998 zúčastnilo 3 036 studentů, úkoly nebyly pozměněny. Ve čtvrtém šetření v roce 2002 vyplnilo dotazník 1 349 studentů. Cílem bylo získání přehledu o společensko-ekonomickém postavení vysokoškolských studentů. Posledního dotazníkového šetření v roce 2005 se zúčastnilo 1 500 studentů, témata nebyla pozměněna.

EUROSTUDENT21 – mezinárodní projekt zjišťující názor studentů na společenský rozměr vysokoškolského vzdělávání. Šetření probíhalo ve dvou vlnách. V první vlně v letech 2006-2007 vyplnili vysokoškolští studenti v ČR 1857 dotazníků. Studenti byli dotazováni na příjmy, zdroje na studium, názory na formy finanční pomoci a finanční spoluúčasti, hodnocení vysokého školství, bydlení, čas dojíždění na do školy, čas spojený se studiem, prací a jinými aktivitami, mobilitu a zkušenosti se studiem v zahraničí.

Studenti vysokých škol – studenti 1.-4. ročníků na 32 fakultách vyplnili v roce 1997 celkem 2 054 dotazníků. Výzkum byl zaměřen na rodinné zázemí, vzdělávací dráhy a studijní aspirace.

Zahraniční výzkum:

University Students' Value Priorities and Emotional Empathy (Myry, Helkama, Educational Psychology, 2001, s. 25, 32-37) – výzkumu hodnotové orientace a emocionální empatie vysokoškolských studentů ve Finsku se zúčastnilo 138 respondentů, kteří studovali na fakultě sociálních věd, ekonomické fakultě a fakultě polytechniky. Studenti s ekonomickým zaměřením inklinovali k výkonu a úspěchu, studenti sociálních věd k universalismu, spiritualitě, benevolenci, studenti polytechniky tíhli k bezpečnosti. Hlavním poznatkem z výzkumu je, že důležitým faktorem při zkoumání je pohlaví.

Hodnotové orientace vysokoškolských studentů na třech typech fakult (Šmídová, Vávra, Čížek, AULA, 2010, s. 5)

Výzkum proběhl v letech 2002/2003 a 2005. Respondenti navštěvovali 1. ročník VŠ s ekonomickým, pedagogickým nebo strojním zaměřením v Brně, Liberci, Ostravě a Praze. Závěr výzkumu můžeme shrnout tak, že studenti ekonomického zaměření tíhnou k hédonistické hodnotové orientaci, pedagogové jsou zaměřeni na rodinu, náboženství, rovnostářství a pro „strojaře“ je důležité budování společenské pozice, udržení konformismu, řádu, poslušnosti vůči autoritě a ekonomická jistota.

Výsledky výzkumů můžeme shrnout tak, že vysokoškolští studenti mají rozdílnou hodnotovou orientaci, která se liší jak od ostatní populace, tak i mezi jednotlivými fakultami. Nejvýraznější faktor, který ovlivňuje hodnotovou orientaci nejen u vysokoškoláků ale i celé populace, je pohlaví a dále hodnotovou orientaci ovlivňují politické podmínky dané země.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 DESIGN VÝZKUMU

Jedním ze specifíků bakalářské práce je rozšíření poznatků formou analýzy. V rámci zkoumání hodnotové orientace studentů jsme se domnívali, že mezi hodnotovou orientací studentů Fakulty technologické a Fakulty humanitních studií bude relevantní rozdíl.

Z předchozích výzkumů si dovoluujeme konstatovat, že se hodnotová orientace liší především v závislosti na pohlaví, dále budeme bádát v rámci formy studia, zda se tedy liší hodnotová orientace respondentů navštěvující prezenční a kombinované studium.

V rámci výzkumu jsme stanovili hlavní výzkumnou otázku a s ní související dílčí výzkumné otázky, cíl výzkumu a s ním spojené dílčí výzkumné cíle a následně hypotézy, které jsme ověřili prostřednictvím statistické metody Chí kvadrát.

Cíl výzkumu:

Za cíl výzkumu si klademe porovnat hodnotovou orientaci studentů Fakulty technologické a Fakulty humanitních studií Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně.

Dílčí výzkumné cíle:

1. Zjistit stěžejní typ hodnotové orientace studentů Fakulty technologické a Fakulty humanitních studií Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně.
2. Zjistit rozdíl mezi hodnotovou orientací mužů a žen studujících Fakultu technologickou a Fakultu humanitních studií Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně.
3. Zjistit rozdíl mezi hodnotovou orientací studentů, Fakulty technologické a Fakulty humanitních studií Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, navštěvující prezenční a kombinovanou formu.

Výzkumný problém:

Existuje rozdíl mezi hodnotovou orientací studentů Fakulty technologické a Fakulty humanitních studií Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně?

Dílčí výzkumné otázky:

1. Který z typů hodnotové orientace převládá u studentů Fakulty technologické a Fakulty humanitních studií Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně?
2. V čem se liší hodnotová orientace mužů a žen studujících Fakultu technologickou a Fakultu humanitních studií Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně?
3. Jaký je rozdíl mezi hodnotovou orientací studentů, Fakulty technologické a Fakulty humanitních studií Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, navštěvující prezenční a kombinovanou formu?

Stanovení hypotéz:

H₁: Studenti z Fakulty technologické UTB ve Zlíně se budou více hlásit k egoisticko-materialistickému typu hodnotové orientace než studenti z Fakulty humanitních studií UTB ve Zlíně.

H₂: Studenti z Fakulty humanitních studií UTB ve Zlíně se budou více hlásit k profesně-rozvojovému typu hodnotové orientace než studenti z Fakulty technologické UTB ve Zlíně.

H₃: K reprodukčnímu typu hodnotové orientace se budou více hlásit ženy než muži.

H₄: Muži se budou více hlásit k egoisticko-materialistickému typu hodnotové orientace než ženy.

H₅: K hédonistickému typu hodnotové orientace se budou více přiklánět studenti prezenční formy než studenti kombinované formy.

H₆: Studenti kombinované formy se budou přiklánět k reprodukčnímu typu hodnotové orientace než studenti prezenční formy.

První hypotézu jsme zvolili na základě faktu, že je zde předpoklad, že volba studia na FT mohla být dána průměrným výdělkem absolventů FT UTB, výše výdělku spadá mezi nejvyšší výdělky pro absolventy UTB ve Zlíně. Konkrétně se jedná o částku 33 387,-Kč, kterou ve své expertizní studii uvádí Koucký a Bartušek.

KOUCKÝ, Jan a Aleš BARTUŠEK. Funkce a profily veřejných vysokých škol v ČR 2012. [online]. [cit. 2015-02-13]. Dostupné z:

<http://www.strediskovzdelavacipolitiky.info/download/Srovn%C3%A1n%C3%AD%20V%C5%A0%20C4%8CR%202012%20-%20SVP%20PedF%20UK%202012-02-15.pdf>

Druhá hypotéza byla zvolena na základě předpokladu budoucího uplatnění studentů FHS, kdy se absolventi uplatňují zejména jako učitelé, pracovníci v sociálních službách, v resortu zdravotnictví nebo jako překladatelé a manažeři firem spolupracujících se zahraničím.

Třetí a čtvrtou hypotézu jsme stanovili podle výzkumu Rašticové a Haškové (2002) na základě vnímání tradiční role ženy a muže, kdy je matka vnímána jako rodička, starající se o děti a emocionální funkci rodiny a od mužů se očekává ambiciózní, soutěživé a podnikavé jednání a dále jsou muži vnímáni jako živitelé.

Pátá a šestá hypotéza byla vydedukována na základě všeobecného věkového průměru studentů prezenční a kombinované formy. Předpokládáme, že hodnoty jako koníčky, zájmy, přátelství a láska jsou bližší mladší generaci, tudíž studentům prezenční formy. Dále je zde předpoklad, že věkově starší studenti budou více orientováni na rodinu.

Pojetí výzkumu

Pojetí výzkumu je kvantitativní. Dotazníkové šetření probíhalo v prvním čtvrtletí 2015 a to přes webové stránky www.survio.cz.

Data výzkumu byla získána prostřednictvím dotazníku celkem od 240 respondentů. Pro výzkum bylo vyřazeno 10 dotazníků a využito 230 dotazníků. Studenti FT i FHS se účastnili stejným podílem a bylo analyzováno 115 dotazníků na každou fakultu. Dotazník obsahuje celkem 39 položek. Prostřednictvím 4 položek zjišťujeme pohlaví, věk, fakultu, kterou student navštěvuje a formu studia, abychom mohli zodpovědět na výzkumné otázky a ověřit, zda hodnotovou orientaci studentů ovlivňují faktory jako je pohlaví či forma studia. Zbýlých 35 výroků je zaměřeno na získání údajů, podle kterých posuzujeme hodnotovou orientaci. Respondenti se vyjádřili prostřednictvím čtyřstupňové škály. Stupeň jedna reprezentuje nepodstatnou hodnotu, druhý stupeň s výrokem spíše nesouhlasí, třetí stupeň spíše souhlasí a stupeň čtyři představuje největší význam. Výroky byly formulovány na základě 7 typů hodnotové orientace dle Petra Saka. Počet výroků považujeme za dostatečný, jelikož jsme nechtěli příliš obsáhlým dotazníkem odradit respondenty od vyplnění dotazníku a tím snížit návratnost dotazníků.

Abychom si byli jisti, že veškeré položky v dotazníku náleží a reprezentují dané typy hodnotových orientací, provedli jsme předvýzkum na celkem 30 vysokoškolských studentech FT a FHS UTB. Počet studentů byl úměrně rozdělen, v rámci předvýzkumu se zapojilo 15 studentů z Fakulty technologické a 15 studentů z Fakulty humanitních studií. Respondenti přiřadili jednotlivé výroky k typům hodnotové orientace a to tak že přiřadili rozstříhané položky dotazníku k cedulkám, které byly označeny názvy určitých typů hodnotových orientací. Dotazník, v rámci předvýzkumu, obsahoval 50 položek. Výsledky předvýzkumu sloužily pro konstrukci škál zastupujících jednotlivé dimenze hodnotových orientací. Položky, které kumulovaly u některé z hodnotových orientací, jsme zvolily jako reprezentanty jednotlivých typů hodnotových orientací. Položky, které byly rozptýleny ve více orientacích, byly vyřazeny anebo nahrazeny jinými. Po vyhodnocení předvýzkumu bylo ponecháno 35 položek. Každému typu hodnotové orientace úměrně náleží baterie pěti výroků.

Výzkumný soubor

Výzkumným souborem jsou studenti 3. ročníků FT a FHS UTB (prezenční i kombinovaná forma studia) bakalářského typu studia.

Podle Duffkové (2008, s. 125) je hodnotová orientace nestálá, tudíž se mění poloha hodnot v žebříčku. Osobní hodnoty se tvoří v průběhu primární socializace, po období adolescence se očekává hodnotový žebříček poměrně stabilní.

Stěžejní pro zkoumání hodnotové orientace, z hlediska utváření prognóz, je tedy mladá generace, zvláště pak jako klíčový bod můžeme brát vysokoškolské studenty, u kterých lze předpokládat, že se budou v budoucnosti angažovat na významných pozicích ve společnosti. Hlavní jednotkou pro tvorbu hodnotové orientace studentů je i výběr fakulty. Lze tedy očekávat, že odlišná volba zaměření studia byla dána předchozí odlišnou hodnotovou orientací. Jedná se o dostupný výběr.

5 ANALÝZA VÝZKUMNÝCH DAT

Nejprve jsme zaznačili do tabulky (každá tabulka se vztahuje k jedné orientaci s pěti výroky) data z výzkumu, kde respondenti uvedli, jak s jednotlivými výroky souhlasí či nesouhlasí. Po sečtení dat jsme ke škálovým odpovědím přiřadili index. Výrok „nesouhlasím“ má hodnotu 0, „spíše nesouhlasím“ nabývá hodnoty 0,33, „spíše souhlasím“ je ohodnocen indexem 0,67 a „souhlasím“ má hodnotu 1. Výsledek jsme sečetli a vydělili počtem respondentů. Tento postup jsme aplikovali i při výpočtech pro hodnotovou orientaci podle pohlaví či při bádání hodnotové orientace v závislosti na typu formy studia.

Jaké je pořadí hodnotových orientací studentů Fakulty technologické a Fakulty humanitních studií Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně?

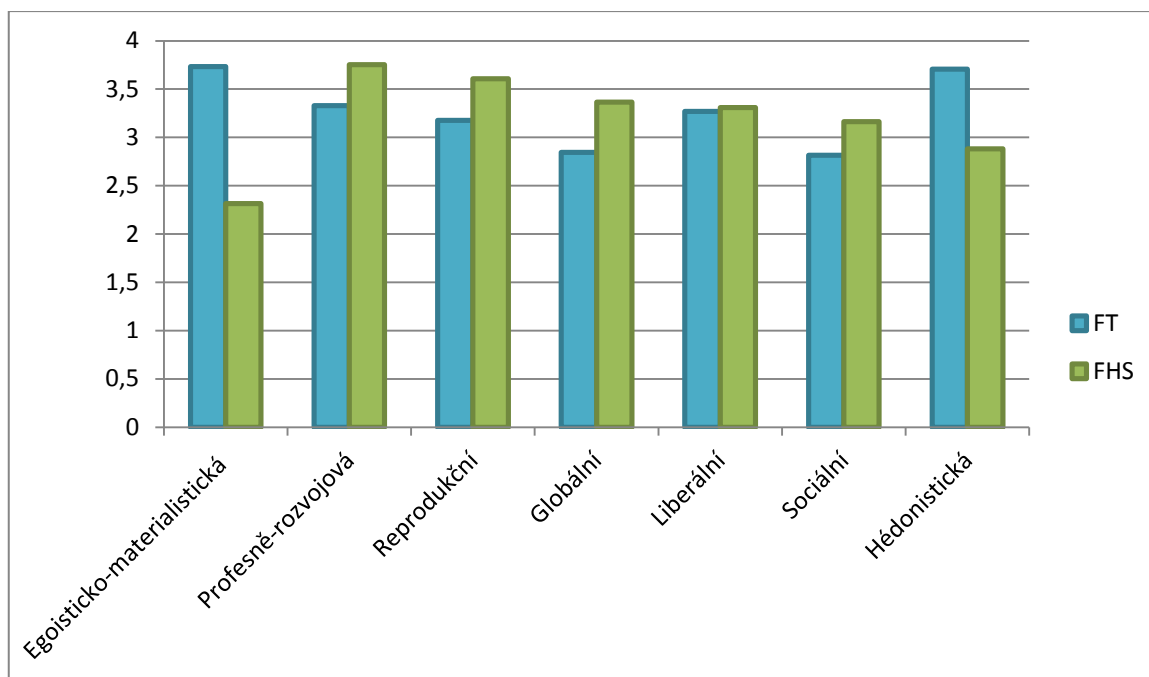
Tabulka č. 2: Pořadí hodnotové orientace u studentů FT

1.	Egoisticko-materialistická	3,734086
2.	Hédonistická	3,708086
3.	Profesně-rozvojová	3,327391
4.	Liberální	3,269217
5.	Reprodukční	3,177304
6.	Globální	2,844608
7.	Sociální	2,815043

Tabulka č. 3: Pořadí hodnotové orientace u studentů FHS

1.	Profesně-rozvojová	3,752783
2.	Reprodukční	3,605913
3.	Globální	3,363913
4.	Liberální	3,308609
5.	Sociální	3,163652
6.	Hédonistická	2,881652
7.	Egoisticko-materialistická	2,315391

Z tabulek je patrné, že studenti FT přikládají vyšší význam hodnotám, jako jsou majetek, plat, společenská prestiž, soukromé podnikání, úspěšnost v zaměstnání, další příjmy, než studenti FHS, pro které je egoisticko-materialistická hodnotová orientace na posledním místě v žebříčku. Obdobný rozdíl shledáváme i v hédonistickém typu hodnotové orientace, kdy studenti FT považují za hlavní mezilidské, přirozené vztahy, které neomezují jedince a jsou pro ně klíčové hodnoty jako koníčky, zájmy, přátelství a láska.

Obrázek č. 2: Grafické rozlišení jednotlivých typů hodnotových orientací pro Fakultu technologickou a Fakultu humanitních studií

5.1 Výzkumné otázky

Který z typů hodnotové orientace převládá u studentů Fakulty technologické a Fakulty humanitních studií Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně?

Pro studenty **FT** je nejvíce stěžejní **egoisticko-materialistický** typ hodnotové orientace s koeficientem 3,73. Absolventi FT se uplatňují na technických a technologických pozicích a není zřejmě náhodou, že mají jako absolventi jeden z nejvyšších platů. Průměrný plat absolventa FT UTB činí 33 387,- Kč, jak ve své expertizní studii uvádí Koucký a Bartušek. KOUCKÝ, Jan a Aleš BARTUŠEK. Funkce a profily veřejných vysokých škol v ČR 2012. [online]. [cit. 2015-02-23]. Dostupné z:

<http://www.strediskovzdelavacipolitiky.info/download/Srovn%C3%A1n%C3%AD%20V%C5%A0%20C4%8CR%202012%20-%20SVP%20PedF%20UK%202012-02-15.pdf>

S výsledkem 3,75 pokládáme **profesně-rozvojový** typ hodnotové orientace za nejvíce významný pro studenty **FHS**. Pro studenty jsou významné hodnoty jako vzdělání, rozvoj vlastní osobnosti, zajímavá práce, úspěšnost v zaměstnání. Absolventi FHS se uplatňují nejen na pozicích v oblasti školství, sociálních věcí, zdravotnictví, ale také v podnicích, které spolupracující se zahraničím nebo působí jako překladatelé. Vzhledem k tomu, že učitelé a vychovatelé nemohou ovlivňovat žáky a mládež vnucováním vlastních hodnot, je podstatné, aby se pokusili usměrňovat žáky a mládež při výběru hodnot, zvláště pak při nežádoucím jednání a chování. Avšak nejen osoby působící ve školství a v resortu sociálních věcí ovlivňují hodnotovou orientaci, k formulování hodnot dochází prakticky kdekoliv. Zvláště v dnešní době stoupajícího vlivu masmédií a klesajícího dohledu některých rodin, kdy je hlavním faktorem nedostatek času či stabilita rodiny.

V čem se liší hodnotová orientace mužů a žen studujících Fakultu technologickou a Fakultu humanitních studií Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně?

Studenti FT se nejvíce hlásí k egoisticko-materialistickému typu hodnotové orientace (koeficient 4,04), studentky FT se přiklání k reprodukčnímu typu hodnotové orientace (koeficient 3,71). Pro muže studující FT je nejméně významná globální hodnotová orientace (koeficient 2,66), ženy na FT přisuzují minimální význam sociálnímu typu hodnotové orientace (koeficient 3).

Studenti i studentky FHS se shodli, že je pro ně prioritní profesně-rozvojový typ hodnotové orientace (muži dosáhli hodnoty 3,55, ženy dosáhly hodnoty 3,79). Za druhý stěžejní typ hodnotové orientace, s koeficientem 3,73, považují ženy reprodukční typ hodnotové orientace. Při bádání byl zjištěn u žen studujících FHS minimální rozdíl mezi profesně-rozvojovou hodnotovou orientací a reprodukční hodnotovou orientací (rozdíl představuje hodnotu 0,06). Muži z FHS reprodukční hodnotovou orientací, s koeficientem 2,89, řadí až na poslední příčky žebříčku hodnotových orientací. Spojitost s výsledkem v bádání můžeme shledat již v dřívějších dobách, kdy ženy pečovaly o domácnost, rodinu, děti, partnera. Ženy stále chápou svou přiřazenou roli, kdy jsou chápány jako pečující matky, starající se o emocionální pohodu všech příslušníků rodiny.

V rámci obou fakult je pro **ženy** nejvíce stěžejní **profesně-rozvojový** typ hodnotové orientace (koeficient 3,73) a nejméně preferovaný egoisticko-materialistický typ hodnotové orientace (koeficient 2,72). Ženy na FT a FHS UTB se chtějí vzdělávat, rozvíjet vlastní osobnost, mít zajímavou práci a být úspěšné v zaměstnání. Mimo jiné mají aktivní a tvořivý přístup k životu. **Muži** dávají přednost **hédonistické** hodnotové orientaci (3,56) a nejméně se přiklání ke globálnímu typu hodnotové orientace (koeficient 2,78). Muži tak dávají přednost zábavě, koníčkům, přátelům.

Jaký je rozdíl mezi hodnotovou orientací studentů, Fakulty technologické a Fakulty humanitních studií Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, navštěvující prezenční a kombinovanou formu?

Studenti prezenční formy FT dávají přednost hédonistické hodnotové orientaci (koeficient 3,8), pro studenty kombinované formy FT je nejvíce podstatná egoisticko-materialistická hodnotová orientace (koeficient 3,78).

U studentů FHS nacházíme rozdíl v nejvíce preferovaném typu hodnotové orientace. Studenti prezenční formy preferují, koeficientem 3,77, profesně-rozvojový typ hodnotové orientace, zatímco studenti kombinované formy dávají přednost, koeficientem 4,06, reprodukčnímu typu hodnotové orientace.

Studenti **prezenční** formy obou fakult inklinují k **profesně rozvojové** hodnotové orientaci (koeficient 3,68), nýbrž nejméně se přiklání k sociálnímu typu hodnotové orientace (koeficient 2,98). Studenti **kombinované** formy považují za nejvíce významnou **reprodukční** hodnotovou orientaci (koeficient 3,65), naopak za nejméně podstatnou považují egoisticko-materialistickou hodnotovou orientaci (koeficient 2,75). Předpokládáme, že výsledek šetření koreluje s průměrným věkem studentů jednotlivých forem studia.

5.2 Ověřování hypotéz

Hypotézy jsme ověřili prostřednictvím testu nezávislosti chí-kvadrát.

H₁: Studenti z Fakulty technologické UTB ve Zlíně se budou více hlásit k egoisticko-materialistickému typu hodnotové orientace než studenti z Fakulty humanitních studií UTB ve Zlíně.

H₀: Mezi hodnocením studentů FT a studentů FHS v rámci egoisticko-materialistické hodnotové orientace neexistuje statisticky významný rozdíl.

H_A: Mezi hodnocením studentů FT a studentů FHS v rámci egoisticko-materialistické hodnotové orientace existuje statisticky významný rozdíl.

Tabulka č. 4: Kontingenční tabulka pro H₁

Egoisticko-materialistická HO	1	2	3	4
FT	4	17	42	52
FHS	21	42	38	14

Hodnota testového kritéria je $\chi^2 = 44,232$

Stupně volnosti tabulky $f = 3$.

Při hladině významnosti 0,05 je hodnota testového kritéria pro stupně volnosti $f=3$.

$\chi^2_{0,05}(3) = 7,815$.

Platí $\chi^2 > \chi^2_{0,05}$. Přijímáme alternativní hypotézu.

Vypočítaná hodnota testového kritéria $\chi^2 = 44,232$ je větší než kritická hodnota 7,815, proto přijímáme alternativní hypotézu. Z výsledků výzkumu vyplývá, že mezi hodnocením studentů FT a studentů FHS v rámci egoisticko-materialistické hodnotové orientace existuje statisticky významný rozdíl a můžeme přijmout věcnou hypotézu. Riziko nesprávného rozhodnutí je 5 %.

H₂: Studenti z Fakulty humanitních studií UTB ve Zlíně se budou více hlásit k profesně-rozvojovému typu hodnotové orientace než studenti z Fakulty technologické UTB ve Zlíně.

H₀: Mezi hodnocením studentů FT a studentů FHS v rámci profesně-rozvojové hodnotové orientace neexistuje statisticky významný rozdíl.

H_A : Mezi hodnocením studentů FT a studentů FHS v rámci profesně-rozvojové hodnotové orientace existuje statisticky významný rozdíl.

Tabulka č. 5: Kontingenční tabulka pro H_2

Profesně-rozvojová HO	1	2	3	4
FT	7	18	57	32
FHS	11	13	28	63

Hodnota testového kritéria je $\chi^2 = 21,701$

Stupně volnosti tabulky $f = 3$.

Při hladině významnosti 0,05 je hodnota testového kritéria pro stupně volnosti $f=3$.

$$\chi^2_{0,05}(3) = 7,815.$$

Platí $\chi^2 > \chi^2_{0,05}$. Přijímáme alternativní hypotézu.

Vypočítaná hodnota testového kritéria $\chi^2 = 21,701$ je větší než kritická hodnota 7,815, proto přijímáme alternativní hypotézu. Z výsledků výzkumu vyplývá, že mezi hodnocením studentů FT a studentů FHS v rámci profesně-rozvojové hodnotové orientace existuje statisticky významný rozdíl a můžeme přijmout věcnou hypotézu. Riziko nesprávného rozhodnutí je 5 %.

H_3 : K reprodukčnímu typu hodnotové orientace se budou více hlásit ženy než muži.

H_0 : Mezi hodnocením mužů a žen na FT a FHS v rámci reprodukční hodnotové orientace neexistuje statisticky významný rozdíl.

H_A : Mezi hodnocením mužů a žen na FT a FHS v rámci reprodukční hodnotové orientace existuje statisticky významný rozdíl.

Tabulka č. 6: Kontingenční tabulka pro H_3

Reprodukční HO	1	2	3	4
Muži	7	28	42	17
Ženy	7	18	48	64

Hodnota testového kritéria je $\chi^2 = 22,625$

Stupně volnosti tabulky $f = 3$.

Při hladině významnosti 0,05 je hodnota testového kritéria pro stupně volnosti $f=3$.

$$\chi^2_{0,05}(3) = 7,815.$$

Platí $\chi^2 > \chi^2_{0,05}$. Přijímáme alternativní hypotézu.

Vypočítaná hodnota testového kritéria $\chi^2 = 22,625$ je větší než kritická hodnota 7,815, proto přijímáme alternativní hypotézu. Z výsledků výzkumu vyplývá, že mezi hodnocením mužů a žen v rámci reprodukční hodnotové orientace existuje statisticky významný rozdíl a můžeme přijmout věcnou hypotézu. Riziko nesprávného rozhodnutí je 5 %.

H₄: Muži se budou více hlásit k egoisticko-materialistickému typu hodnotové orientace než ženy.

H_O: Mezi hodnocením mužů a žen na FT a FHS v rámci egoisticko-materialistické hodnotové orientace neexistuje statisticky významný rozdíl.

H_A: Mezi hodnocením mužů a žen na FT a FHS v rámci egoisticko-materialistické hodnotové orientace existuje statisticky významný rozdíl.

Tabulka č. 7: Kontingenční tabulka pro H₄

Egoisticko-materialistická HO	1	2	3	4
Muži	4	15	29	45
Ženy	22	43	51	21

Hodnota testového kritéria je $\chi^2 = 33,567$

Stupně volnosti tabulky $f = 3$.

Při hladině významnosti 0,05 je hodnota testového kritéria pro stupně volnosti $f=3$.

$$\chi^2_{0,05}(3) = 7,815.$$

Platí $\chi^2 > \chi^2_{0,05}$. Přijímáme alternativní hypotézu.

Vypočítaná hodnota testového kritéria $\chi^2 = 33,567$ je větší než kritická hodnota 7,815, proto přijímáme alternativní hypotézu. Z výsledků výzkumu vyplývá, že mezi hodnocením

mužů a žen v rámci egoisticko-materialistické hodnotové orientace existuje statisticky významný rozdíl a můžeme přijmout věcnou hypotézu. Riziko nesprávného rozhodnutí je 5 %.

H₅: K hédonistickému typu se budou více přiklánět studenti prezenční formy než studenti kombinované formy.

H_O: Mezi hodnocením studentů prezenční a kombinované formy na FT a FHS v rámci hédonistické hodnotové orientace neexistuje statisticky významný rozdíl.

H_A: Mezi hodnocením studentů prezenční a kombinované formy na FT a FHS v rámci hédonistické hodnotové orientace existuje statisticky významný rozdíl.

Tabulka č. 8: Kontingenční tabulka pro H₅

Hédonistická HO	1	2	3	4
Prezenční forma	6	19	74	60
Kombinovaná forma	3	12	35	21

Hodnota testového kritéria je $\chi^2 = 1,925$.

Stupně volnosti tabulky $f = 3$.

Při hladině významnosti 0,05 je hodnota testového kritéria pro stupně volnosti $f=3$.

$\chi^2_{0,05}(3) = 7,815$.

Platí $\chi^2 < \chi^2_{0,05}$. Na základě získaných dat nemůžeme přijmout alternativní hypotézu.

Vypočítaná hodnota testového kritéria $\chi^2 = 1,925$ je menší než kritická hodnota 7,815, proto nelze odmítnout nulovou hypotézu. Z výsledků výzkumu vyplývá, že mezi hodnocením studentů prezenční a kombinované formy v rámci hédonistické hodnotové orientace neexistuje statisticky významný rozdíl. Riziko nesprávného rozhodnutí je 5 %.

H₆: Studenti kombinované formy se budou přiklánět k reprodukčnímu typu hodnotové orientace než studenti prezenční formy.

H_O: Mezi hodnocením studentů prezenční a kombinované formy na FT a FHS v rámci reprodukční hodnotové orientace neexistuje statisticky významný rozdíl.

H_A : Mezi hodnocením studentů prezenční a kombinované formy na FT a FHS v rámci reprodukční hodnotové orientace existuje statisticky významný rozdíl.

Tabulka č. 9: Kontingenční tabulka pro H_6

Reprodukční HO	1	2	3	4
Prezenční forma	9	35	61	54
Kombinovaná forma	5	11	28	27

Hodnota testového kritéria je $\chi^2 = 1,442$.

Stupně volnosti tabulky $f = 3$.

Při hladině významnosti 0,05 je hodnota testového kritéria pro stupně volnosti $f=3$.

$$\chi^2_{0,05}(3) = 7,815.$$

Platí $\chi^2 < \chi^2_{0,05}$. Na základě získaných dat nemůžeme přijmout alternativní hypotézu.

Vypočítaná hodnota testového kritéria $\chi^2 = 1,442$ je menší než kritická hodnota 7,815, proto nelze odmítnout nulovou hypotézu. Z výsledků výzkumu vyplývá, že mezi hodnocením studentů prezenční a kombinované formy v rámci reprodukční hodnotové orientace neexistuje statisticky významný rozdíl. Riziko nesprávného rozhodnutí je 5 %.

6 INTERPRETACE VÝZKUMNÝCH DAT

Hlavním cílem bakalářské práce je porovnat hodnotovou orientaci studentů Fakulty technologické a Fakulty humanitních studií Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně. Zjistili jsme, popsali a porovnali hodnotovou orientaci prostřednictvím 7 typů hodnotových orientací dle Petra Saka.

V počátku praktické části jsme stanovili výzkumné otázky, výzkumné cíle, hypotézy. Za pomoci dotazníku, který jsme sami zpracovali dle sedmi typů hodnotových orientací Petra Saka, jsme využili data celkem od 230 respondentů.

Studenti **FT** se chtějí prosadit, být v centru pozornosti, to zda jsou pro společnost přínosem, pro ně není zcela podstatné. Nejdůležitější hodnoty jsou majetek, plat a další příjmy. Majetek je dominantní hodnotou, dále kumuluje plat, další příjmy a zdroje k získání většímu majetku. Shledáváme zde koherenci s nejvyšším absolventským platem v rámci univerzity.

Studenti **FHS** chtějí pracovat na místě, kde budou mít možnost se rozvíjet, poznávat, vzdělávat se a seberealizovat se. Tento závěr souvisí s eventuálním uplatněním absolventů FHS. Studenti se po ukončení studia uplatňují v oblasti školství, zdravotnictví, sociálních věcí, v podnicích spolupracujících v zahraničí nebo v překladatelství. Jako pedagogové se mohou pokusit usměrnit mládež při výběru hodnot a zamezit či redukovat nežádoucí chování.

Ženy na FT i FHS UTB se chtějí vzdělávat, rozvíjet vlastní osobnost, mít zajímavou práci a být úspěšné v zaměstnání. Mimo jiné mají aktivní a tvořivý přístup k životu, kdežto **muži** se chtějí bavit, užívat si, věnovat se svým koníčkům a trávit čas s přáteli. Zakládají si na mezilidských vztazích, ovšem jen na těch, které je nesvazují.

Výsledek zkoumání u Fakulty humanitních studií je totožný s výsledkem žen, tudíž shledáváme souvislost s větším počtem žen než mužů, studujících na FHS.

Pro studenty **prezenční** formy obou fakult je podstatný seberozvoj, který spojují se svou prací. Od práce očekávají tvořivost a taktéž by měla být pro ně zajímavá.

Studenty obou fakult **kombinované** formy sytí hodnoty jako životní partner, láska, rodina a děti. Chtějí se rozmnožovat a vytvářet optimální podmínky pro růst a socializaci dětí. Výsledek patrně souvisí s reprodukčním věkem, kdy průměrný věk studentů kombinované formy je bližší, k tendenci rozmnožování a péči o rodinu, než průměrný věk studentů prezenční formy.

ZÁVĚR

Téma bakalářské práce se zabývalo porovnáváním hodnotové orientace vysokoškolských studentů studujících technickou a humanitní fakultu. Konkrétně jsme se zaměřili na Fakultu technologickou a na Fakultu humanitních studií Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně. Je důležité sledovat hodnoty nastupujících generací, neboť ony nám mohou pomoci odhadnout, jakým směrem se bude ubírat současná společnost v budoucnu.

Pro sociální pedagogiky je podstatné, aby v rámci svého působení vedli jedince k pozitivnímu výběru hodnot. Výchova a vedení k hodnotám jsou důležité, neboť hodnotová orientace poskytuje metodologický návod k efektivní výchovné činnosti. I přesto že se často hovoří o krizi a změně hodnot, je klíčové, aby tuto práci vykonávali lidé, kteří jsou zodpovědní. Pedagog nejen vzdělává, ale taky vychovává a měl by cítit odpovědnost za předávání hodnot.

Hodnotová orientace je ovlivňována mnoha faktory, za nejpodstatnější faktory jsme, při zkoumání hodnotové orientace vysokoškolských studentů, zvolili pohlaví a formu studia.

Studenti z Fakulty technologické preferují egoisticko-materialistický typ hodnotové orientace, zatímco studenti z Fakulty humanitních studií jsou orientováni na profesně-rozvojový typ hodnotové orientace, při indukci výsledků výzkumu docházíme k ověření, že je hodnotová orientace studentů závislá na pohlaví.

Výzkum byl proveden dotazníkovým šetřením. Dotazník jsme sestavili na základě předvýzkumu, abychom se ujistili, že jsou položky reprezentativní pro jednotlivé typy hodnotových orientací.

V rámci doporučení pro praxi pokládáme za vhodné pokračovat ve zkoumání hodnotových orientací a porovnávat rozdíly jednotlivých fakult či oborů a srovnávat výzkumy v různých časových obdobích. Ačkoliv se zjištěná data nemusí značně lišit, je vhodné se věnovat této oblasti a to převážně z důvodu prognózy. Protože nejde jen o hodnotovou orientaci samotných studentů, ale taky o to, že pravděpodobně budou jednou své hodnoty předávat svým dětem.

Uvedené závěry interpretujeme s jistou mírou opatrnosti, avšak zjištěné výsledky výzkumu se shodují i s jinými výzkumy.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Monografie:

1. CAKIRPALOGLU, Panajotis. Psychologie hodnot. 2., dopl. a přeprac. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009, 376 s. ISBN 978-80-244-2295-4.
2. ČÁP, Jan a Jiří MAREŠ. Psychologie pro učitele. Vyd. 2. Praha: Portál, 2007, 655 s. ISBN 978-80-7367-273-7.
3. DOROTÍKOVÁ, Soňa. Filosofie hodnot: problémy lidské existence, poznání a hodnocení. Praha: Univerzita Karlova, 1998, 162 s. ISBN 80-86039-79-x.
4. DUFFKOVÁ, Jana, Lukáš URBAN a Josef DUBSKÝ. Sociologie životního stylu. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, 237 s. Vysokoškolské učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-123-6.
5. HARTL, Pavel a Helena HARTLOVÁ. Psychologický slovník. Vyd. 2. Praha: Portál, 2009, 774 s. ISBN 9788073675691.
6. HARTL, Pavel a Helena HARTLOVÁ. Velký psychologický slovník. Vyd. 4., V Portálu 1. Ilustrace Karel Nepraš. Praha: Portál, 2010, 797 s. ISBN 978-80-7367-686-5.
7. CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2007, 265 s. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-1369-4.
8. JANDOUREK, Jan. *Slovník sociologických pojmů: 610 hesel*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2012, 258 s. ISBN 978-80-247-3679-2.
9. KOHOUTEK, Rudolf, Irena OCETKOVÁ a Jaroslav ŠTĚPANÍK. *Základy sociální psychologie*. Brno: CERM, 1998, 181 s. ISBN 80-7204-064-2.
10. KUČEROVÁ, Stanislava. *Člověk - hodnoty - výchova: kapitoly z filosofie výchovy*. 1. vyd. Prešov: vl. n., 1996, 231 s. ISBN 80-85668-34-3.
11. MINKSOVÁ, Lenka. 2010. „Vysokoškoláci – přehled hlavních sociologických výzkumů realizovaných v ČR.“ *Data a výzkum – SDA Info* 4 (1): 39-62
12. MYYRY, Liisa. HELKAMA, Klaus. University Students' Value Priorities and Emotional Empathy. *Educational Psychology*. 2001, 21, 1, s. 25-40.
13. NAKONEČNÝ, Milan. *Motivace lidského chování*. Vyd. 1. Praha: Academia, 1996, 270 s. ISBN 80-200-0592-7.

14. PRUDKÝ, Libor. *Inventura hodnot: výsledky sociologických výzkumů hodnot ve společnosti České republiky*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2009, 341 s. Novověk. ISBN 978-80-200-1751-2.
15. PRUDKÝ, Libor. *Studie o hodnotách*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009, 236 s. ISBN 978-80-7380-266-0.
16. PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 4., aktualiz. vyd. [i.e. Vyd. 5.]. Praha: Portál, 2008, 322 s. ISBN 978-80-7367-416-8.
17. PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 7., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2013, 395 s. ISBN 978-80-262-0403-9.
18. RAŠTICOVÁ, M.; HAŠKOVÁ, H. *Rodina a/nebo profese? Role ženy z pohledu mužů a žen více generací*. Brno: FSS MU, 2002.
19. ŘEHAN, V., CAKIRPALOGLU, P. *Sociální status a hodnotová orientace mladé generace*. Československá psychologie, 2000, roč. 44, č. 3, s. 202-215. ISSN 0009-062X.
20. SAK, Petr. *Proměny české mládeže: česká mládež v pohledu sociologických výzkumů*. Vyd. 1. Praha: Petrklíč, 2000, 291 s. ISBN 80-7229-042-8.
21. *Slovník ekonomie a sociálních věd*. 1. vyd. Praha: E.W.A. Edition, 1995, 419 s. ISBN 80-85764-13-x.
22. SMÉKAL, Vladimír. *Pozvání do psychologie osobnosti: člověk v zrcadle vědomí a jednání*. 3., opr. vyd. Brno: Barrister & Principal, c2009, 523 s. Studium (Barrister & Principal). ISBN 9788087029626.
23. ŠMÍDOVÁ, M., VÁVRA, M., ČÍŽEK, T. Hodnotové orientace vysokoškolských studentů na třech typech fakult. AULA, 2010, roč. 18, č. 2, s. 2–13. ISSN: 1210-6658.
24. VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychologie osobnosti*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2010, 467 s. ISBN 978-80-246-1832-6.
25. VÁVRA, Martin - ŠMÍDOVÁ, Michaela - ČÍŽEK, Tomáš. Hodnotové orientace vysokoškolských studentů na třech typech fakult. AULA. 2010, roč. 18, č. 2, s. 2-13. ISSN 1210-6658.
26. *Velký sociologický slovník*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 1996, S. 749-1627. ISBN 80-7184-310-5.
27. VÝROST, Jozef a Ivan SLAMĚNÍK. *Aplikovaná sociální psychologie*. Vyd. 1. Praha: Portál, 1998-2001, 3 v. ISBN 8071782696.

Internetové zdroje:

1. KOHOUTEK, Rudolf. *Zájmy, potřeby a hodnotové orientace člověk*. In: Psychologie v teorii a praxi, Prosinec 2009, [online], dostupné <http://rudolfkohoutek.blog.cz/0912/zajmy-a-hodnotove-orientace-cloveka>
2. KOUCKÝ, Jan a Aleš BARTUŠEK. *Funkce a profily veřejných vysokých škol v ČR 2012*. [online]. Dostupné z: <http://www.strediskovzdelavacipolitiky.info>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

- FHS Fakulta humanitních studií
- FT Fakulta technologická
- HO Hodnotová orientace
- UTB Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek č. 1: <i>Jednoduché analytické schéma pro analýzu vlivu hodnot (van Deth, Scarbrough /eds./ 1995: 6)</i>	26
Obrázek č. 2: Grafické rozlišení jednotlivých typů hodnotových orientací pro Fakultu technologickou a Fakultu humanitních studií	38

SEZNAM TABULEK

Tabulka č. 1: Typologie hodnotové orientace Edvarda Sprangera	15
Tabulka č. 2: Pořadí hodnotové orientace u studentů FT	37
Tabulka č. 3: Pořadí hodnotové orientace u studentů FHS.....	37
Tabulka č. 4: Kontingenční tabulka pro H_1	41
Tabulka č. 5: Kontingenční tabulka pro H_2	42
Tabulka č. 6: Kontingenční tabulka pro H_3	42
Tabulka č. 7: Kontingenční tabulka pro H_4	43
Tabulka č. 8: Kontingenční tabulka pro H_5	44
Tabulka č. 9: Kontingenční tabulka pro H_6	45
Tabulka č. 10: Typologie hodnotové orientace podle Saka (2000)	55

SEZNAM PŘÍLOH

PŘÍLOHA P I: TYPOLOGIE HODNOTOVÉ ORIENTACE.....	55
PŘÍLOHA P II: DOTAZNÍK.....	56

PŘÍLOHA P I: TYPOLOGIE HODNOTOVÉ ORIENTACE

Tabulka č. 10: Typologie hodnotové orientace podle Saka (2000)

Hodnotová orientace	Hodnoty
Egoisticko-materialistická	Majetek plat další příjmy společenská prestiž soukromé podnikání úspěšnost v zaměstnání
Profesně-rozvojová	vzdělání rozvoj vlastní osobnosti zajímavá práce úspěšnost v zaměstnání
Reprodukční	životní partner rodina děti láska
Globální	zdravé životní prostředí mír zdraví
Liberální	svoboda demokracie soukromé podnikání
Sociální	veřejně prospěšné práce politická angažovanost společenská prestiž být užitečný druhým lidem
Hédonistická	koníčky zájmy přátelství láska

PŘÍLOHA P II: DOTAZNÍK

Dotazník k bakalářské práci: Analýza hodnotové orientace studentů Fakulty technologické a Fakulty humanitních studií Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně

Vážený studente, Vážená studentko,

Ráda bych Vás touto cestou požádala o vyplnění dotazníku, který je zaměřen na hodnotovou orientaci studentů Fakulty technologické a Fakulty humanitních studií Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně. **Dotazník je zcela anonymní, veškeré informace budou použity pouze pro účely zpracování bakalářské práce.**

Děkuji za spolupráci.

Ivana Hendrychová

Označte, prosím, odpovídající variantu:

1. **Pohlaví:**
 - Muž
 - Žena
2. **Věk:** _____
3. **Studium:**
 - Fakulta technologická, Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
 - Fakulta humanitních studií, Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
4. **Forma studia:**
 - Prezenční
 - Kombinovaná

Uveďte, prosím, jak se s níže uvedenými výroky ztotožňujete.

1 – nesouhlasím 2 – spíše nesouhlasím 3 – spíše souhlasím 4 – souhlasím

1. Chci se co nejvíce bavit a užívat si.	1 – 2 – 3 – 4
2. Chci dělat práci, ve které budu mít možnost se rozvíjet.	1 – 2 – 3 – 4
3. Chci mít co největší majetek.	1 – 2 – 3 – 4
4. Po ukončení probíhajícího studia plánuji další studium.	1 – 2 – 3 – 4
5. Žiju pro rodinu (a děti).	1 – 2 – 3 – 4
6. Chci pomáhat a být užitečný druhým lidem.	1 – 2 – 3 – 4
7. Jsem spokojen(a) s pestrostí svého volného času.	1 – 2 – 3 – 4
8. Vyžaduji svobodu v soukromém podnikání.	1 – 2 – 3 – 4
9. Je pro mě důležitá práce, která má smysl a je užitečná.	1 – 2 – 3 – 4
10. Žiju zdravě a starám se o své zdraví.	1 – 2 – 3 – 4
11. Je pro mě důležité mít spoustu koníčků, zájmů, přátel a bohatý citový život.	1 – 2 – 3 – 4
12. Mám v plánu soukromě podnikat a to především kvůli finančnímu obohacení.	1 – 2 – 3 – 4
13. Chci získat co nejvyšší vzdělání a klasifikaci.	1 – 2 – 3 – 4
14. Zastávám ideu, že demokracie je nejlepší forma vlády.	1 – 2 – 3 – 4
15. Chci co nejdříve vydělávat a to značný finanční obnos.	1 – 2 – 3 – 4
16. Chci pomáhat sociálně slabším.	1 – 2 – 3 – 4
17. Jsem aktivní v ochraně životního prostředí.	1 – 2 – 3 – 4
18. Žiju tradičně ve svém rodinném i osobním životě.	1 – 2 – 3 – 4
19. Rozvoj vlastní osobnosti považuji za důležitý.	1 – 2 – 3 – 4
20. Chci žít jako svobodný člověk v demokratické společnosti.	1 – 2 – 3 – 4
21. Sleduji aktuální politické dění.	1 – 2 – 3 – 4
22. Chci trávit čas se svými přáteli.	1 – 2 – 3 – 4
23. Je pro mě důležitý mír a zdravé životní prostředí.	1 – 2 – 3 – 4
24. Je pro mě důležité vědět, že výsledky mojí práce jsou prospěšné společnosti.	1 – 2 – 3 – 4
25. Životní partner, rodina a děti jsou pro mě na 1. místě.	1 – 2 – 3 – 4
26. Svoboda slova v hromadných sdělovacích prostředcích.	1 – 2 – 3 – 4
27. Chci mít vlastní firmu, kde budu svým pánem, úspěch v zaměstnání a vyšší příjmy.	1 – 2 – 3 – 4
28. Rodina, děti, láska jsou pro mě prioritní.	1 – 2 – 3 – 4
29. Potřeby ostatních mi nejsou lhostejné.	1 – 2 – 3 – 4
30. Měli bychom žít v míru a zdravém životním prostředí.	1 – 2 – 3 – 4
31. Finanční zisk pro mě není prioritou v soukromém podnikání.	1 – 2 – 3 – 4
32. Rodina je pro mě přednost.	1 – 2 – 3 – 4
33. Chci se věnovat svým koníčkům a trávit čas s přáteli.	1 – 2 – 3 – 4
34. Usiluji o zdravé životní prostředí a zdraví považuji za nejvyšší hodnotu.	1 – 2 – 3 – 4
35. Chci mít hodně peněz a dobrou společenskou úroveň.	1 – 2 – 3 – 4